

УДК 377

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.86.21>

Костенко О. В.

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОБЛІКОВЦІВ З РЕЄСТРАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДАНИХ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Цифрова трансформація сучасного освітнього процесу вимагає впровадження технологічного підходу в освіті, що передбачає інструментальне управління освітнім процесом і гарантоване досягнення поставлених навчальних цілей. Цьому сприяють основні категорії технологічного підходу: чітка визначеність послідовних кроків, які спрямовані на досягнення запланованої мети; представлення й обґрунтування результатів із заздалегідь заданими кількісними та якісними показниками; відтворюваність технології в інших освітніх умовах.

Забезпечення відповідного функціонування галузі освіти розглядається як одне з пріоритетних державних завдань, шляхом застосування інформаційних технологій задля організації ефективного освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти, який являється важливим структурним елементом забезпечення якісних освітніх послуг. Розробка державної освітньої політики в Україні повинна передбачати той факт, що всі проблеми, пов'язані з застосуванням та імплементацією інформаційних технологій в початкових закладах, повинні вирішуватися цілісно. Важливість застосування інформаційних технологій сконцентрована на отримання якісно нового результату в галузі освіти, який відповідає би стану та тенденціям світового освітнього суспільства та загально визнаним міжнародним та європейським стандартам у даній сфері. Імплементація новітніх інформаційних технологій для організації освітнього процесу повинна реалізовуватися поетапно на основі використання організаційних, концептуальних, дидактичних та технологічних принципів.

Технологічний підхід в освіті передбачає інструментальне управління навчальним процесом і гарантоване досягнення поставлених навчальних цілей. Цьому сприяють основні категорії технологічного підходу: чітка визначеність послідовних кроків, які спрямовані на досягнення запланованої мети; представлення й обґрунтування результатів із заздалегідь заданими кількісними та якісними показниками; відтворюваність технології в інших освітніх умовах.

Тому авторська технологія формування професійних компетентностей засобами інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) створює умови для підготовки кваліфікованого робітника, що відповідає сучасним вимогам ринку праці та володіє набором якостей, які дозволяють вирішувати складні завдання в швидкозмінних умовах сучасності.

Ключові слова: педагогічна технологія, професійні компетентності, інформаційно-комунікаційні технології, обліковець з реєстрації бухгалтерських даних, електронні навчально-методичні комплекси, інтерактивний посібник, навчальний сайт, онлайн платформа, педагогічні умови.

Інформатизація суспільно-економічних процесів сьогодення сприяє виникненню низки вимог до закладів професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема, підготовки конкурентоспроможного фахівця, що легко адаптується до швидкозмінних умов цифрового суспільства. Окрім володіння фаховими компетентностями, майбутні професіонали повинні вміти виконувати свої професійні обов'язки в умовах карантинних обмежень та вміти переводити їх у цифрову площину. Відповідність вимогам сучасності вимагає від закладів професійної (професійно-технічної) освіти створювати інформаційно-освітні середовища і тим самим сприяти розвитку цифрових, комунікаційних компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників. Дотримання вищезазначених вимог потребує реалізації технологічного підходу в процесі розробки ефективної освітньої системи формування професійних компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників.

Теоретико-методологічною основою інноваційних педагогічних технологій, на нашу думку, є дослідження М. Артюшиної [1], М. Кларина [5], О. Пометун [9], С. Сисоевої [10] тощо.

Крім того, успішні приклади застосування педагогічних технологій знаходимо в дослідженнях Л. Кайдалової [4], В. Лозової [6], О. Пехоти [8], І. Дичківської [2], О. Падалки [7], І. Зязюна [3] та інших.

Роль інструментарію, що уможливує реалізацію процесу формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами ІКТ виступають наступні: педагогічна система, педагогічна технологія, педагогічні умови, зміст, форми та методи, педагогічний супровід тощо.

На нашу думку, саме використання педагогічної технології в освітньому процесі дозволяє найбільш ефективно враховувати індивідуальні особливості здобувачів освіти, моделювати процес професійної підготовки та обирати ті форми й методи навчання, що забезпечують найбільш гарантовані результати. Нами здійснено наголос на реалізації освітнього процесу, який носить системний характер, впорядкований, логічний, алгоритмічний та чітко організований.

Крім того, враховується емоційна складова взаємодії здобувачів освіти і викладачів та оптимальні витрати при організації освітнього процесу засобами ІКТ. Отже, вважаємо, що педагогічна технологія не зводиться лише до сукупності методів чи прийомів. Вони підібрані не випадково та ведуть до єдиної прогнозованої мети – формування прогностичної компетентності студентів (це чітке визначення кінцевого результату та контроль точності його досягнення). Враховуючи вищезазначене, наводимо схему та опис розробленої педагогічної технології формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами ІКТ (рис. 1).

Технологія формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами ІКТ включає наступні блоки:

Цільовий компонент формується під впливом середовища, а саме вимог ринку праці та Державних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти. Відповідно вагомо впливає на проектування змісту, методів, форм та засобів теоретично-професійної підготовки на основі обраних принципів і виконує визначені функції при формуванні професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Змістовний компонент технології розкриває структуру та зміст професійних компетентностей та розкриває зв'язки між предметами.

Навчально-педагогічний компонент характеризує зміст, форми, методи й засоби навчання, демонструє матеріально-технічну та навчально-методичну базу та умови, що забезпечуватимуть ефективність формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Результативний компонент технології характеризує ступінь досягнення поставленої мети. Він передбачає цілеспрямовану систематичну діагностику та виявлення основних напрямів підвищення рівня сформованості професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій, що проводиться в рамках моніторингу якості освіти.

Зміст цільового компоненту розкривається у меті, завданнях, принципах та функціях формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами ІКТ.

Мета: формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних.

Завдання: формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій

Технологія формування професійних компетентностей засобами інформаційно-комунікаційних технологій повинна відповідати вимогам, визначеним її принципам:

- Принцип закономірності самостійного навчання – стійкі та істотні зв'язки між структурними компонентами моделі, внаслідок реалізації яких досягаються ефективні результати у формуванні майбутнього обліковця з реєстрації бухгалтерських даних;
- Принцип цілеспрямованості – всі структурні компоненти підпорядковані загальній меті формування майбутнього конкурентоспроможного фахівця;
- Принцип послідовності – структурні компоненти моделі мають чітку послідовність в організації дистанційного та змішаного навчання – від теорії до практики;
- Принцип зв'язку з професією – використання структурних компонентів максимально наближує навчання до реальних умов професійної діяльності;
- Принцип систематизації – всі структурні компоненти моделі об'єднані та взаємопов'язані.

Технологія формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій виконує наступні функції:

- 1) навчально-розвивальну – сприяє систематизації знань, формуванню самостійності та розвитку пізнавальної діяльності здобувачів освіти;
- 2) пізнавально-практичну – спонукає здобувачів освіти до систематичної праці, досягнення кращих результатів, подолання прогалин у знаннях;
- 3) професійно-орієнтовану – сприяє цілеспрямованому розвитку здібностей здобувачів освіти, зростанню їх навичок, що знадобляться в процесі майбутньої професійної діяльності;
- 4) контрольну – призначена для виявлення, виміру і оцінки результатів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти;
- 5) комунікативну – сприяє забезпеченню зворотного зв'язку між викладачем та здобувачем освіти.

Результатом реалізації змістового компоненту технології є створення електронних навчально-методичних комплексів з формування професійних компетентностей в розрізі навчальних модулів: «Теорія бухгалтерського обліку», «Бухгалтерський облік», «Економічна діяльність підприємства, статистика та фінанси», «Інформаційні системи і технології в обліку», «Основи оподаткування».

Розглянемо авторські електронні навчально-методичні комплекси з формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних (рис. 2):

1. Інтерактивний збірник завдань з бухгалтерського обліку (Частина І) – <http://buh-oblik.biz.ua> (рис. 2а).
2. Інтерактивний посібника «Бухгалтерський облік» – <http://www.manual-bo.biz.ua> (рис. 2б).
3. Інтерактивний посібник «Економічна діяльність підприємства, статистика та фінанси» – <https://e-manual.biz.ua> (рис. 2в).
4. Навчальний сайт «ІСТО» – <https://isto.biz.ua> (рис. 2г).
5. Навчальний сайт «Планета обліку» – <http://www.spl-education.co.ua> (рис. 2д).
6. Освітня онлайн платформа для обліковців – <https://moodle-vpu7.pp.ua> (рис. 2е).

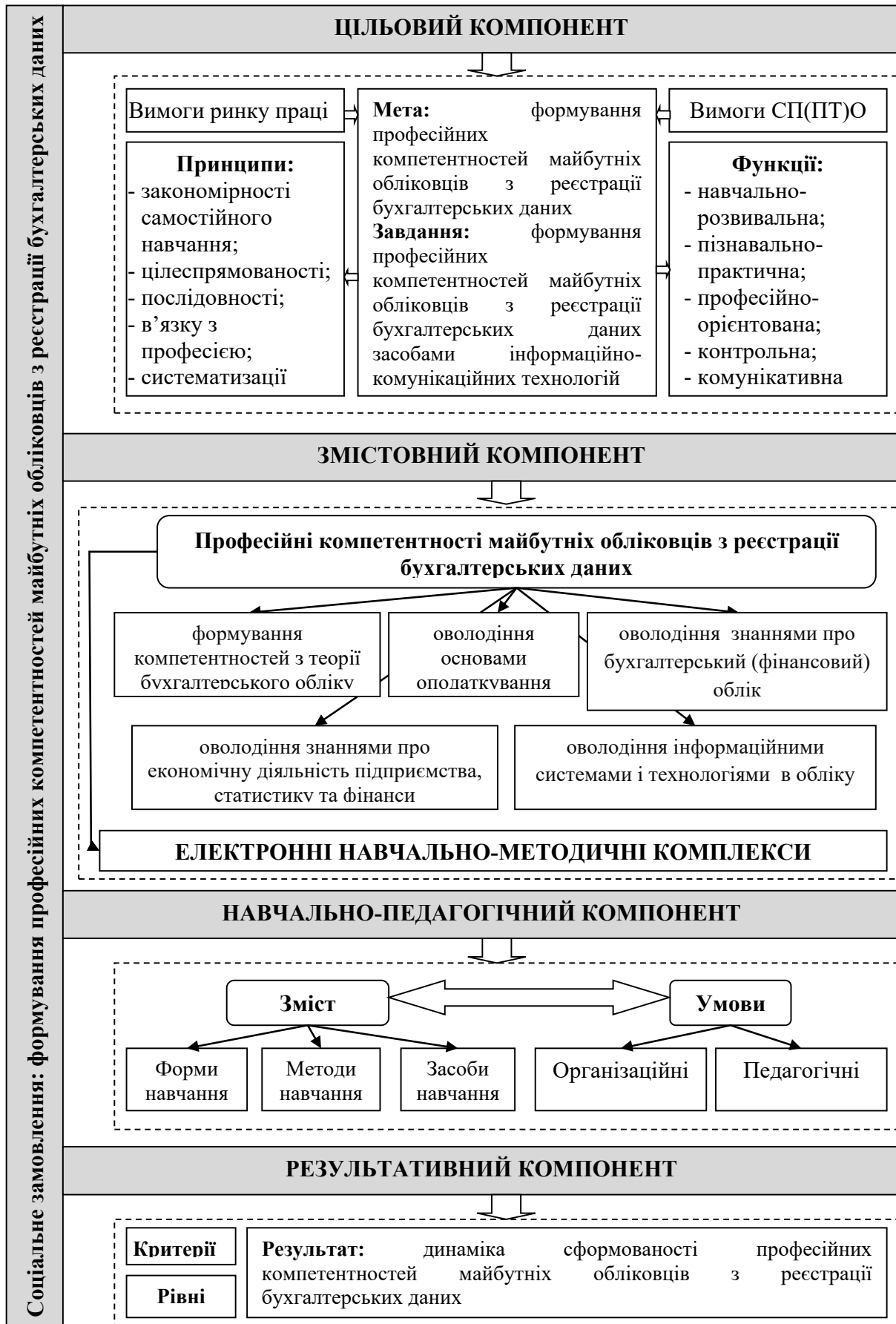

Рис. 1. Технологія формування професійних компетентностей засобами інформаційно-комунікаційних технологій

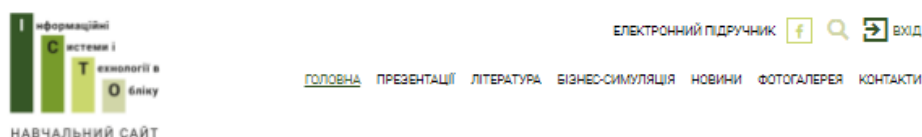
Рис. 2а. Головна сторінка інтерактивного збірника завдань з бухгалтерського обліку (Частина I)

Рис. 2б. Головна сторінка інтерактивного посібника «Бухгалтерський облік»

Рис. 2в. Головна сторінка інтерактивного посібника «Економічна діяльність підприємства, статистика та фінанси»

Інформаційні Системи і Технології в Обліку

<p>ТЕМА 1</p> <p>Організація обліку за допомогою інформаційних систем і технологій</p> <p>КОНСПЕКТ</p>	<p>ТЕМА 2</p> <p>Облік за допомогою електронної таблиці Excel</p> <p>КОНСПЕКТ</p> <p>ВІДЕОЛЕКЦІЇ</p> <p>ТЕСТ</p>
<p>ТЕМА 3</p> <p>Автоматизація обліку матеріальних цінностей</p> <p>КОНСПЕКТ</p> <p>ВІДЕОЛЕКЦІЇ</p> <p>ПРАКТИЧНІ РОБОТИ</p> <p>ТЕСТ</p>	<p>ТЕМА 4</p> <p>Автоматизація обліку праці</p> <p>КОНСПЕКТ</p> <p>ВІДЕОЛЕКЦІЇ</p> <p>ПРАКТИЧНІ РОБОТИ</p> <p>ТЕСТ</p>

Рис. 2г. Головна сторінка навчального сайту «ICTO».

Навчально-педагогічний компонент розкриває зміст форм, методів, засобів навчання та перелік умов реалізації технології формування професійних компетентностей засобами ІКТ.

До зазначених форм навчання, що відповідають технології відносяться:

- ігрові (онлайн вікторини, вебквести, олімпіади, конкурси тощо);
- інтерактивні (спільні проекти, дослідження, обговорення, конференції);
- проблемні (бізнес-симуляції – заняття, що створюють умови, максимально наближені до виробничих умов);
- інноваційні (з використанням сучасних цифрових технологій та сучасної техніки);
- дипломна робота.

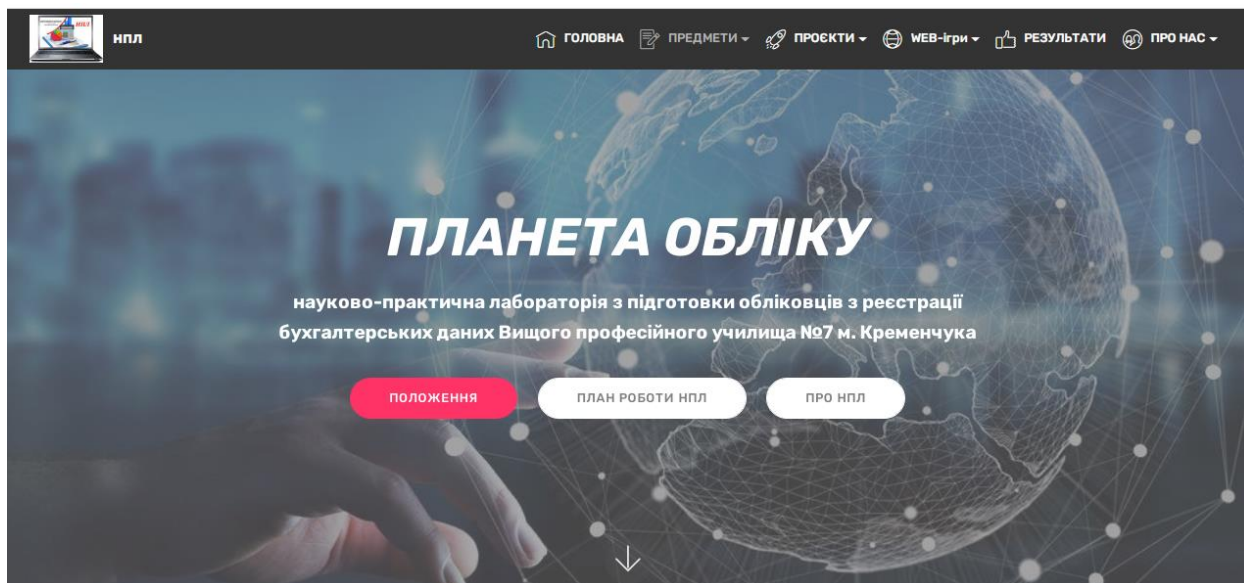

Рис. 2д. Головна сторінка навчального сайту «Планета обліку».

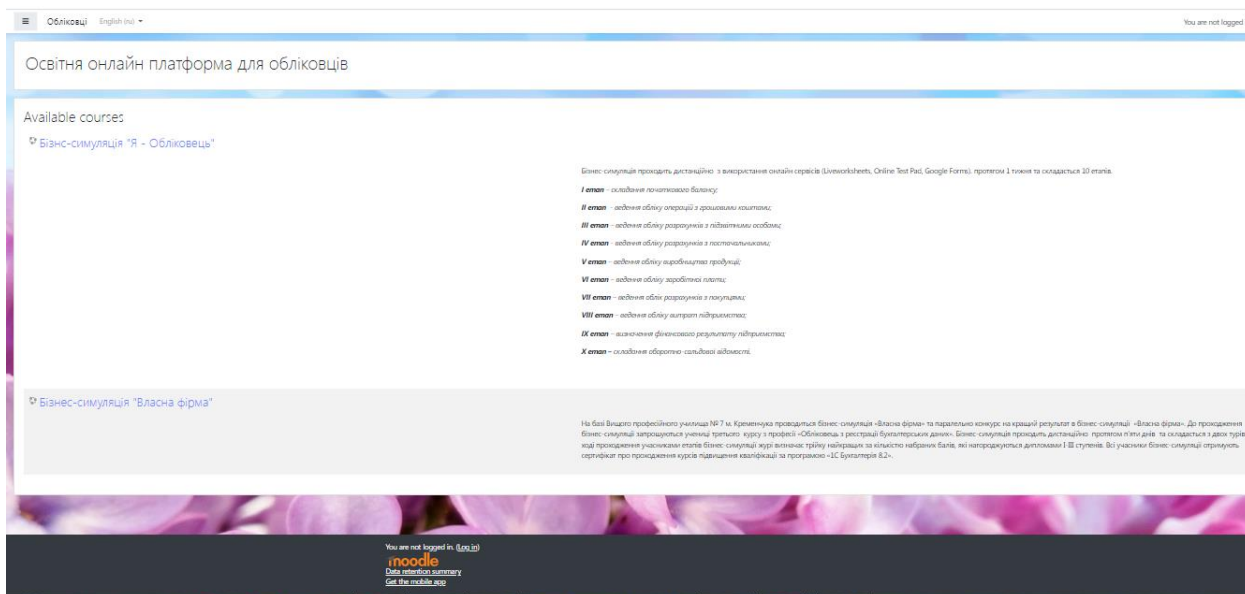

Рис. 2е. Головна сторінка освітньої онлайн платформи для обліковців.

Технологія формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій характеризується наступними методами навчання: словесні; наочні; практичні; індуктивні; репродуктивні; творчі; проблемно-пошукові.

Ефективність функціонування технології формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій досягається завдяки наступним засобам навчання: відео уроки; мультимедійні презентації; онлайн тести; онлайн курси, вікторини та олімпіади; вебквести; електронні посібники; інтерактивні посібники; відео конференції; онлайн тренажери; бізнес-симуляції; навчальні сайти; електронні навчально-методичні комплекси.

Результативність функціонування технології формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій потребує реалізації наступних умов:

I. Організаційні умови:

- вільний доступ до структурних компонентів;
- технічне оснащення учасників освітнього процесу;
- наявність зворотного зв'язку;
- об'єктивність та прозорість оцінювання;
- орієнтація на індивідуальність особистості.

II. Педагогічні умови застосування технології:

- використання онлайн сервісів та інформаційних технологій в організації освітнього процесу;
- електронне навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, його оновлення на засадах компетентного підходу;
- комп'ютеризація та інформатизація освітнього процесу теоретично-професійної підготовки майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних;
- комп'ютерна грамотність учасників освітнього процесу.

Результативний компонент включає наступні критерії оцінки ефективності реалізації технології: мотиваційний; когнітивний; професійно-діяльнісний. Відповідно до рівнів прояву обраних показників, нами було виявлено три рівні ефективності за зазначеними критеріями: високий, середній, низький.

Результативний компонент виконує функцію діагностики та корекції, оскільки пов'язаний з організацією контролю та оцінкою рівня сформованості професійних компетентностей на основі визначених критеріїв і показників рівня її розвитку.

Отже, розроблена технологія формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій становить комплексну систему, що складається із взаємопов'язаних елементів і компонентів та орієнтована на майбутню професійну діяльність обліковця з реєстрації бухгалтерських даних.

Використана література:

1. Артюшина М. В. Інноваційна діяльність у професійно-технічній освіті: поняття, підходи, технології. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми [зб. наук. праць]*. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. № 37. С. 133–137.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: практикум : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ : Слово, 2013. 448 с.
3. Зязюн І. А. Освітні парадигми та педагогічні технології у вимірах філософії освіти. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*, 2011. Т. 1. № 33. С. 22–27.
4. Кайдалова Л. Г. Педагогічні технології формування професійних умінь і навичок у студентів вищого фармацевтичного закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2003. 207 с.
5. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии (анализ зарубежного опыта). Рига : НПЦ «Эксперимент», 1998. 180 с.
6. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання : навчальний посібник. Харків : ОВС, 2002. 400 с.
7. Падалка О. С., Нісімчук А. М. Педагогічні технології. Київ : Укр. енциклопедія, 1995. 254 с.
8. Освітні технології : навч.-метод. посібник / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любар. та ін. Київ : А.С.К., 2002. 255 с.
9. Пометун О. І. Навчаємо по-іншому : посібник для викладачів ПТУ. Умань-Київ : Геопринт, 2008. 87 с.
10. Сисоєва С. О. Педагогічні технології : проблеми, пошуки, перспективи впровадження. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. № 6. С. 15–26.

References:

1. Artiushyna M. V. (2014) Innovatsiina diialnist u profesiino-tekhnichnii osviti: poniattia, pidkhody, tekhnolohii [Innovative activity in vocational education: concepts, approaches, technologies]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv : metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy [zb. nauk. prats]*. Kyiv-Vinnitsia : TOV firma «Planer». № 37. S. 133–137.
2. Dychkivska I. M. (2013) Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: praktykum : navchalnyi posibnyk dlia stud. vyshch. navch. zakl. [Innovative pedagogical technologies: workshop: a textbook for students of higher educational institutions]. Kyiv : Slovo. 448 s.
3. Ziazun I. A. (2011) Osvitni paradyhmy ta pedahohichni tekhnolohii u vymirakh filosofii osvity [Educational paradigms and pedagogical technologies in the dimensions of the philosophy of education]. *Naukovyi visnyk Mykolaiivskoho derzhavnogo universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Seriiia : Pedahohichni nauky*. T. 1. № 33. S. 22–27.
4. Kaidalova L. H. (2003) Pedahohichni tekhnolohii formuvannia profesiinykh umin i navychok u studentiv vyshchoho farmatsevtichnoho zakladu : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 [Pedagogical technologies of formation of professional abilities and skills at students of the higher pharmaceutical establishment: the dissertation of the candidate of pedagogical sciences: 13.00.04]. Kharkiv. 207 s.
5. Klarin M. V. (1998) Innovatsii v mirovoy pedagogike: obuchenie na osnove issledovaniya, igry i diskussii (analiz zarubezhnogo opyita) [Innovations in world pedagogy: learning based on research, games and discussions (analysis of foreign experience)]. Riga : NPTs «Eksperiment». 180 s.
6. Lozova V. I., Trotsko H. V. (2002) Teoretychni osnovy vykhovannia i navchannia : navchalnyi posibnyk [Theoretical foundations of education and training: a textbook]. Kharkiv : OVS. 400 s.
7. Padalka O. S., Nisimchuk A. M. (1995) Pedahohichni tekhnolohii [Pedagogical technologies]. Kyiv : Ukr. entsyklopediia. 254 s.
8. Osvitni tekhnolohii : navch.-metod. posibnyk [Educational technologies: educational and methodical manual] / O. M. Piekhota, A. Z. Kiktenko, O. M. (2002) Liubar. ta in. Kyiv : A.S.K. 255 s.
9. Pometun O. I. (2008) Navchaimo po-inshomu : posibnyk dlia vykladachiv PTU [We teach differently: a guide for teachers of vocational schools]. Uman-Kyiv : Neoprynt. 87 s.
10. Sysoieva S. O. (2002) Pedahohichni tekhnolohii : problemy, poshuky, perspektyvy vprovadzhennia [Pedagogical technologies: problems, searches, prospects of implementation]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*. 2002. № 6. S. 15–26.

Kostenko O. V. Technology of formation of professional competencies of future accountants on registration of accounting data by ICT means

The digital transformation of the modern educational process requires the introduction of a technological approach in education, which provides instrumental management of the educational process and guaranteed achievement of educational goals. This is facilitated by the main categories of the technological approach: clear definition of successive steps aimed at achieving the planned goal; presentation and substantiation of results with predetermined quantitative and qualitative indicators; reproducibility of technology in other educational conditions.

Ensuring the proper functioning of the education sector is considered one of the priority state tasks through the use of information technology to organize an effective educational process of vocational (technical) education, which is an important structural element of providing quality educational services. The development of state educational policy in Ukraine should take into account the fact that all problems related to the use and implementation of information technology in primary schools must be addressed holistically. The importance of the use of information technology is focused on obtaining a qualitatively new result in the field of education, which would meet the state and trends of the world educational society and generally accepted international and European standards in this field. The implementation of the latest information technologies for the organization of the educational process should be implemented in stages based on the use of organizational, conceptual, didactic and technological principles.

The technological approach in education involves instrumental management of the educational process and guaranteed achievement of educational goals. This is facilitated by the main categories of the technological approach: clear definition of successive steps aimed at achieving the planned goal; presentation and substantiation of results with predetermined quantitative and qualitative indicators; detachment of technology in other educational conditions.

Therefore, the author's technology of formation of professional competencies by means of information and communication technologies (ICT) creates conditions for training a skilled worker who meets modern labor market requirements and has a set of qualities that allow to solve complex problems in today's rapidly changing conditions.

Key words: pedagogical technology, professional competences, information and communication technologies, accounting data accountant, electronic educational and methodical complexes, interactive manual, educational site, online platform, pedagogical conditions.

УДК 373.3.015.3:159].016:811.161.2

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.86.22>

Костюк Л. М., Барнич О. В., Мамчич О. Б.

**КРЕАТИВНІСТЬ ТА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТИ НАВИЧОК
ТЕХНОЛОГІЇ «4К» НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НУШ**

Дослідження спрямоване на комплексний аналіз теоретичного та практичного аспекту елементів технології «4К», що являє собою модель до складу якої входять такі компоненти: критичне мислення, креативність, командна робота та комунікація. У фокусі вивчення були навички креативності та критичного мислення. Адже вони є ключовими для подолання викликів сьогодення та адаптування до нової реальності через критичну оцінку інформації та уміння нешаблонно мислити, долаючи стереотипи та усталені форми, що не є ефективними чи актуальними. Опрацьовано джерелознавчу базу за проблемою дослідження, яка складається із досліджень як вітчизняних учених, так і зарубіжних. Зосереджено увагу на специфіці розвитку та удосконалення означених елементів технології «4К» на уроках української мови в Новій українській школі. Вивчено два провідних складники технології «4К», їхній зміст, роль, значення та можливості сучасного уроку української мови для розвитку креативного та критичного мислення учнів молодшого шкільного віку. З'ясовано взаємозв'язок та взаємовплив обраних елементів. Аргументовано необхідність розвитку креативності та критичного мислення з метою формування творчої діяльності та усунення стереотипного, шаблонного мислення, подолання інертності здобувачів початкової освіти. Закцентовано увагу на тому, що оптимальна організація процесу розвитку креативності та критичності мислення має на меті всебічний та гармонійний розвиток особистості, становлення повноцінного члена соціуму. У практичному розрізі запропоновано перелік вправ та ігор з рекомендаціями щодо прикладного застосування для розвитку вищезазначених елементів технології «4К». Наголошено, що уроки української мови мають значний потенціал щодо розвитку креативного та критичного мислення, за допомогою правильного та доречного використання вправ на кожному уроці, особливо на уроках розвитку зв'язного мовлення.

Ключові слова: 4К навички, креативність, критичне мислення, урок української мови, НУШ.

Виклики часу, інновації та вимоги суспільства зумовили розробку концептуальних засад реформування системи освіти. Реформа НУШ спрямована на вдосконалення системи освіти усіх рівнів, тому розвиток початкової освіти сьогодні є одним із пріоритетних напрямів освітньої політики держави. Увагу зосереджено на аспектах якості початкової освіти та умовах, що сприятимуть отриманню дітьми якісної початкової освіти. Серед ключових компонентів формули НУШ – новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації дитини в суспільстві. Відбувається зміна парадигм навчання, від теоретичної – на практичну цінність отриманих знань та здатність використовувати їх в нових умовах. Важливим аспектом є використання знань не лише за зразком.